

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti : DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs : Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- == hivatal == Budapest, Károly-körút 19.</p>
---	---	---

J. p. 528

Tartalom: A közokirati kényszer szabályozása a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetében. — Jegyzetek a hagyatéki eljárásról szóló törvény módosításához és kiegészítéséhez. — Felsőbirósági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Szemle. — Külföld. — Jogirodalom.

A közokirati kényszer szabályozása a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetében.

I.

Azzal a ténnyel szemben, hogy a külföldi régebbi, úgymint egészen modern törvénykönyvek kisebb-nagyobb terjedelemben, de kivétel nélkül felállították a közokirati kényszert, de sőt az nálunk is — polgári törvénykönyv alkotását be nem várva — mintegy incidentaliter egyes jogügyletekre nézve kimondatott: kétségbe sem vonható többé, hogy a jogszolgáltatás érdeke feltétlenül megkívánja, miszerint az elvileg szabad és formához nem kötött magánjogforgalom bizonyos része a *közhitelességi kényszer* alá rendeltessék, vagyis bizonyos jogügyletek csakis bizonyos közjellegű és ennél fogva a jogrend és a védelemre szoruló magánérdek biztosítása szempontjából bizonyos garanciát nyújtó közegek előírt közreműködésével legyenek érvényesen megköthetők. Nem a közjegyzőség kérdése, hanem annak kérdése ez, hogy az egyén nemcsak a jogügyletekből eredő jogainak érvényesíthetése, hanem bizonyos esetekben már a jogügyletek megkötése körül is, vagyis ú. n. előzetes jogvédelemben részesítendő-e az állam által? További kérdés azután, hogy ezen előzetes jogvédelem közege a közjegyzőség legyen-e, és pedig kizárólag vagy más közegekkel együtt?

Természetes, hogy mai jogunk magánjogi kodex hiányában a közhitelességi kényszer rendszeres szabályozását nélkülözi és természetes az is, hogy annak kimondása csakis kevés, azt éppen égetően megkívánó esetekben történt. Mert hiszen az anyagi jogszabályok egész sora keletkezhetett jogunkban az élet követelményeinek engedve, tételes intézkedés nélkül szokásjogilag és nevezetesen a bírói gyakorlat útján, sőt keletkezettek, amire példákat felhozni hazai jogászok előtt szükségtelen, aránylag rövid időn belül, korábbiakkal homlokegyenest ellenkező anyagi jogszabályok is, ha azt gyakorlati tekintetek megkívánták: de a dolog természeténél fogva el nem képzelhető, hogy oly, pedig szintén csak anyagi jogszabály, mely szerint valamely jogügylet érvényesen csak közokirati formában jöhet létre, tételes törvény nélkül csupán szokásjogilag keletkezhetnék, nyilvánvaló lévén, hogy iyent határozott törvényes rendelkezés nélkül bírói ítélet soha ki nem mondhat. Tételes törvény azonban sokkal nehezebben jön létre, semmint bírói ítélet mond ki valamely új jogszabályt s így csak természetes, ha mai jogunkban a közokirati kényszer csupán elvétve a leg-sürgősebb esetekre van kimondva. Szükségesnek tartottuk az erre való utalást azon, úgy régebbi magánjogi javaslataink, mint most a magyar általános polgári törvénykönyv tervezete alkalmából több helyütt felmerült nézettel szemben, mintha a közokirati kényszernek a mai jogállapottal szemben nagyobb térre való kiterjesztése a magánjogforgalom oly megszorítását jelentené, melyet mai jogunk szükségesnek nem tartott. Az, hogy ma bizonyos jogügyletek minden forma mellőzésével szabadon köthetők, nem jelenti még, hogy ez a mai jogérzetnek és az élet eddig tapasztalt követelményeinek megfelel, hanem kizárólag annak következménye, hogy nincs magánjogi kodexünk és a dolog természeténél fogva másképp, mint tételes rendelkezéssel a közokirati formát előíró jogszabály nem keletkezhetik. Amikor tehát már most magánjogi kodex megalkotásáról van szó, kiindulási pontul, úgy mint igen helyesen a jog egyéb részeiben, ezen a téren azt, hogy minden kodifikációnak a létező jogállapotból kell kiindulnia, el nem fogadhatjuk. Mert ezen téren az élet szükségleteinek, a jogos érdekeknek a szokásjogban kifejezésre jutniok nem sikerülhetett és így nem lehet szó arról, hogy a kodex csak tételes rendelkezésbe öntse azt, amit a jogszokás úgymint megvalósított. Hanem a létező jogállapottól függetlenül, a jogrend és az egyéni érdek védelme szempontjából és a

külföldi új törvényalkotások példáit megfontolva kell a közokirati kényszer felállítani ott, ahol az szükséges.

II.

Mielőtt áttérnénk már most azon esetek tárgyalására, melyekben a közokirati kényszer a magyar általános polgári törvénykönyv tervezete kimondotta, valamint azokéra, melyekben nem mondotta ki, foglalkoznunk kell azzal, hogy miképen szabályozta egyáltalán a *közhitelességet* a tervezet? Mert a magánjogi kodexnek feladata természetszerűleg nemcsak a közhitelességi kényszer eseteinek, hanem magának a közhitelességnek megállapítása is. Így a code civil a közokirati kényszer alá rendelt ügyleteket a közjegyző hatáskörébe utasítja; a német polgári törvénykönyv mindenütt, ahol a közhitelességi kényszer felállítja, „gerichtliche oder notarielle Beurkundung“-ot ír elő; az osztrák jog (1871. évi július 25-iki törvény) a házastársak bizonyos ügyleteihez kifejezetten „közjegyzői“ okiratot kíván meg és végül hazai jogunk is mindazon esetekben, melyekben a közhitelességi kényszer felállítja, egyúttal annak közeget is kijelöli, az 1886:VII. t.-c. 21—23. §§-ai szerint bizonyos ügyletek érvényességéhez, illetve az azokról kiállított okiratok bizonyító erejéhez „közjegyzői“ okirat kivántatván meg, az 1876. évi XVI. t.-c. 21. §-a szerint pedig a bizonyos esetekben kényszerítően előírt közvégrendelet „közjegyző és kir. járásbíró előtt“ lévén teendő. Egyedül a svájci javaslat elégszik meg azzal, hogy bizonyos jogügyletek érvényességéhez egyszerűen „öffentliche Beurkundung“-ot kíván meg, ami azonban bizonyára a kantonoknak tett fentartást jelenti.

Ami már most a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetét illeti, a *közhitelességnek egyöntetű megállapítását* egyáltalán nélkülözzük. Míg ugyanis a házasság- és örökjog szerkesztői az adott esetekben a jogügylet érvényességéhez kifejezetten „közjegyzői“ okiratot kívántak meg (106., 113., 171., 175., 1820., 1821., 1823., 1939., 1944. §§), addig a tervezet többi részeiben mindig csak „közokirat“-ról van szó (69., 227., 1269., 1397. §§), a tervezet 949. §-ában pedig általános hatálylyal kimondatik, hogy „közokirat alakjában kötendő szerződés érvényéhez szükséges, hogy a közokirat erre jogosult és illetékes közeg által . . . vétessék fel“, anélkül azonban, hogy ezen közeg közelebből megjelöltetnék, ami

az indokolás szerint (III. kötet 78. l.) külön törvénynek tartatik fenn. Nyilvánvaló, hogy a terminológiában való ez az eltérés nem maradhat meg, semmi ok sem lévén arra, hogy a közhitelesség a házasság- és örökjogban másképp szabályoztassék, mint a jog egyéb részeiben. Vagy meg fog elégedni a végleges javaslat mindenütt a „közokirat“ követelményének felállításával, reabizván az annak felvételére jogosult közeg kijelölését az életbeléptető vagy egyéb törvényekre, vagy pedig egyöntetűen meg fog állapítani a közhitelesség módja is magában a kodexban és pedig, mert más nem képzelhető, vagy a kizárólagos, közjegyzői vagy a fakultatív közjegyzői és bírósági kényszer kimondásával. Mindenesetre tehát egy még eldöntetlen kérdéssel állunk szemben, egy okkal több, hogy ahhoz kellő időben hozzájáruljunk.

A két fentjelzett megoldási mód közül — úgy látszik — a vezetőségben az elsőre, vagyis egyszerűen a „közokirat“ követelményének felállítására van meg a hajlandóság. Ugyanis alig hogy a „közjegyzői okiratot“ megkövetelő házasságjogi 106. § a második retortán keresztül ment, kimondatott, hogy ezen jogügyletek érvényességéhez ne csupán közjegyzői okirat, hanem bárminő közokirat is elég legyen. (Főelőadmány: II. kötet 15. és 49. l.) Véleményünk szerint ez a szabályozás egyáltalán nem megfelelő. Elsősorban nem állhat meg ezen álláspont mellett felhozott azon érv (l. Sztéhlo Kornél: A házassági vagyoni jog a magyar polgári törvénykönyv tervezetében. 1901. 23. lapon), hogy ha házastársak közötti bizonyos ügyletekhez „közjegyzői“ okirat követeltetik meg, nem volna érvényes egy házastársak között létrejött bírói egyezség sem. A mai 1886: VII. t.-c. 22. §-ának azonos rendelkezéseivel szemben sohasem vonatott és nem is volt kétségbe vonható, hogy például a nő tartásdíját a bíróság előtt létrejött egyezség épp úgy teljes joghatálylyal szabályozhatja, mint akár a bírói ítélet. Ugyanoly joggal volna az is mondható, hogy miután végrendelet csak bizonyos alaki kellékek mellett alkotható az örökhagyó által személyesen, az utána való öröklési jogviszonyt bírói egyezség jogérvényesen meg nem állapíthatja. A bírói egyezség a jogvita, a már fennálló jogok érvényesítésének eldöntési módja, épp úgy, mint a bírói ítélet. Erre tehát az a szabály, hogy a jogok szerzése csak bizonyos módon történhetik, úgysem terjed ki. Mikor azonban éppen utóbbiról, vagyis jogügyletmegkötési módról van szó, erre nem a „közokirat“ tág fogalma állítandó fel, hanem közelebbről meghatározandó a jog-

ügyletek kötésére alkalmas neme a közokiratnak, mely megkivánthatik, vagyis megjelölendő az a közeg, melynek egyébként saját eljárási szabályainak betartásával eszközrendő közreműködése követeltetik meg.

Közokirat minden okmány, melyet valamely közhatóság, közhivatalnok, közhitelességű személy saját hatáskörében, kellő alakban kiállít. Közokirat nemcsak a bírói egyezség és ítélet, hanem az anyakönyvi kivonat, iskolai bizonyítvány, sőt ha közhivatalnok a máv. hivatalnok, a vasúti menetjegy és fuvarlevél is. Mindezek pedig itt tekintetbe nem jöhetnek; midőn tehát a jogügyletek közhitelességi kényszer alá való rendelkezésénél „közokirat“ követeltetik meg, oly sok mondatik, hogy tulajdonképen semmi sincs mondva. Ha pedig a magánjogi kodex a jogügyletek megkötésének bizonyos érvényességi kellékeit állítja fel, ezt olyképp kell tennie, hogy az intézkedés teljes legyen, kiegészítésre ne szoruljon és megállapítható legyen, hogy mi szükséges ahhoz, hogy az illető jogügylet érvényesen megköttesék. Vagyis nem zárkozhatik el az elől, hogy kijelölje azon közeget, melynek közreműködésével a jogügylet megkötendő. Egészen világossá lesz ez, ha egy, bizonyos esetekben szintén a közhitelességi kényszernek alárendelt bizonyos jogügyletről, nevezetesen a végrendelettről van szó. Épp úgy, mint a magánvégrendeletnek, a közvégrendeletnek alaki kellékeit is kell, hogy kimerítően sorolja fel a magánjogi kodex. Ehhez pedig feltétlenül szükséges a közeg megjelölése, mely előtt a közvégrendelet alkotandó, mert e nélkül a további, szintén érvényességi jelleggel bírói alkotási szabályok sem állapíthatók meg. És épp úgy, amint nem elégedhetik meg a törvénykönyv annak kimondásával, hogy bizonyos személyek csak „közokirat“ formájában végrendelezhetnek, nem elegendő annak kimondása sem, hogy péld. házastársak bizonyos jogügyleteihez „közokirat“ szükséges.

A 949. §. azon kijelentése, hogy a szóbanforgó szerződések érvényességéhez szükséges, hogy a közokirat *erre* jogosult közeg által vétessék fel, egyáltalán nem lehet helyes. Mert az összes közokirat felvételére jogosított közegek természetesen nem jöhetnek tekintetbe, hanem újabb törvényes rendelkezésre lesz szükség, hogy mely közegek jogosítvák bizonyos jogügyletekről okiratot felvenni. Vagyis a közjegyzői rendtartásba ismét tulajdonképen anyagi jogi szabályok fognak kerülni, ami ma természetes, de magánjogi kodex létezése mellett egészen elhibázott volna.

Mindezek szerint a polg. tkv. feladata a közhitelességet magát is megállapítani és nevezetesen eldönteni azt a kérdést, hogy a közhitelességi kényszer alá rendelt jogügyletek kizárólag a *közjegyzőség*, vagy fakultative a *közjegyzőség* vagy *bíróság* hatáskörébe utasíttassanak? Ez a kérdés sem közjegyzői, hanem általános jogpolitikai kérdés és ezen szempontból tárgyalandó. Véleményünk szerint a bíróság a jogérvényesítés védelmére van hivatva, de a megelőző jogvédelmet megfelelően sohasem fogja szolgálhatni. El nem képzelhető, hogy a bíró a hozzáforduló felek talán nem egészen világosan kifejezésre jutó igazi szándékát kutatni, érdekeiket egymással és a törvénnyel összeegyeztetni, kívánságaiknak az okirat szerkesztésénél mindenben eleget tenni, közöttük nem csupán formális felszólítással, hanem igazán egyezséget létesíteni, sürgetésüknek eleget tenni, vagyis mindazt elkövetni hajlandó és képes lesz, amit a felek attól, akihez ügyleteikkel fordulnak, elvárnak. A bírónak nem is hivatása a felekkel és ügyleteikkel ily módon törődni, hanem hivatása azokra a törvényt alkalmazni. A bíró a felek és ügyleteik felett áll, amivel nem fér össze, hogy ügyleteik létrejöttében részt vegyen. Tekintetbe jön itt továbbá a felelősség és kártérítési kötelezettség szempontja. Tudvalevő, hogy a bíró anyagi felelőssége bírói határozatok helytelenségeért csak papíron áll fenn. De a bírói jogügyletek hibáiért, ahol nem jogorvoslatokkal mindig reparálható károkról van szó, a bíró anyagi felelősségének ép úgy kellene érvényesülnie, mint ahogy ma a közjegyző ezen címen és elég gyakran igénybe vétetik. Államhivatalnoknál azonban ez teljesen keresztülvihetetlen és az eredmény az volna, hogy a felek a kártérítési kötelezettség által nyújtott biztonságtól elesnének. Mindez arra utal, hogy semmi ok sincsen a mai jogállapottól eltérni és csak azért, hogy a német polg. tkv. ezen rendelkezéseit is kövessük, a bíróságokat az okmányszerkesztésbe bevonni. Mai jogunk kétségtelen a közjegyzőséget jelöli ki a közhitelesség közegévé, miután a közokirati kényszer alá rendelt házastársi ügyletek csakis közjegyző előtt köthetők (1886. : VII. t.-c. 22., 23. §§.), de közzérendeletek felvételére is véleményünk szerint és dacára az ellenkező 36376|91. sz. igm. rendeletnek az 1886 : VII. t.-c. 9. §-a folytán a járásbírók csak a közjegyző helyettesítésében, de nem saját hatáskörben jogosítvák. Ha pedig külföldi példákról van szó, utalhatunk az osztrák jogra és a code civil rendelkezéseire, valamint arra, hogy dacára a német polg.

tkv. rendelkezésének, az életbeléptetési törvény 141. §-ában adott felhatalmazással élve, egyik legnagyobb német jogterület, Bajorország az 1899-iki közjegyzői törvénnyel a n. ptk. 313. §-a szerint közokirati kényszer alá rendelt ingatlanátruházási szerződéseket a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe utalta.

(Folytatjuk)

Dr. Holitscher Szigfrid
bpesti kir. közj.-helyettes.

Jegyzetek a hagyatéki eljárásról szóló törvény módosításához és kiegészítéséhez.

Az 1894. XVI. t.-c. életbelépte óta közel egy évtized mult el s a gyakorlat már nagyrészt megmutatta, hogy bármily egységes, részletes és általánosságban jól bevált törvény is ez: mégis vannak hiányai, melyeknek pótlása hovatovább égető szükségesség lesz.

Tudvalevő, hogy az új örökösödési eljárás és a betétszerkesztésről szóló törvények egész sorozata azt célozza, hogy telekkönyvi állapotaink rendeztessenek s mindenkor a tényleges állapotot tüntessék föl. Ezt a célt szolgálja az örökösödési eljárás 4. §-a, melynek értelmében, ha a hagyatékhöz ingatlan vagyontartozik: a hagyatéki eljárás hivatalból indíttatik meg akkor is, ha eljárás nem kéretett, vagy az eljárás azonnal hivatalból való megindításának helye nem volt is. E törvényszakasz világos intézkedése folytán minden hagyatéki, melyhez ingatlan tartozik, hivatalos rendezés tárgya. Mégis a gyakorlatban azt tapasztaljuk, hogy az örökösödési telekkönyvi tulajdonát képező ingatlanok számos esetben az örökösödési eljárás nevében maradnak, mert vagy egyáltalán vagyontalanoknak jelentetnek be, vagy hagyatéki állagába nem minden ingatlan véttetik föl. Különösen gyakori az eset, oly ingatlanoknál, melyeket nem az örökösödési eljárás használt, hanem az ugynevezett megosztott tulajdon folytán örökösödést csak az ingatlan állaga illetve, a hasznélvezetet pedig más személy, — rendszeren az örökösödési jogelődjének özvegye gyakorolta. A köznép az ily hasznélvezet-

tel megterhelt ingatlant nem tekinti meglevő vagyonnak, hanem csak jövődóbeli vagyonnak s azt rendszerint sem a haláleseti ív fölvételénél, sem a leltározásnál vagyonként be nem jelenti, minélfogva természetesen a hagyaték rendezésénél figyelembe nem jön, hacsak véletlenül a tárgyaló közjegyzőnek nem sikerül az ily vagyontárgy fölfedezése, ami bizony körültekintő eljárás s a telekkönyv szorgos átkutatása mellett sok esetben lehetséges. E bajon — szerény nézetem szerint — ha nem is minden esetre kiterjedőleg, de mégis alaposan lehetne segíteni, ha a haláleseti ívbe a II. 2. ponthoz még egy kiegészítő kérdés vétetnék be a következő tartalommal: „Tartozik-e a hagyatékhoz oly ingatlan vagyon, mely nem volt örökhagyó használatában?” Hasonlóképpen gyakran előfordul, hogy az örökhagyó által elidegenített, de valamely okból még mindig örökhagyó nevében álló ingatlan az 1894. XVI. t.-c. 70. §-a értelmében való rendezés tárgyát nem képezi, ami onnan ered, hogy az örököszt e rendezéshez semmi érdek nem köti, a miért is ilyen, más által bírt ingatlanok a tárgyalás során rendszerint föl sem említetnek, annyival kevésbé, mert az örökösnek a legtöbb esetben tudomása sincs arról, hogy örökhagyónak nevében más birtok is áll, mint amit használt. Az ily esetek is csak a leltározó, esetleg a tárgyaló közjegyző körültekintő eljárása által deríthetők fel, minélfogva aki kötelességének ösmeri a telekkönyveknek a tényleges állapottal való összhangba hozatala iránt közreműködni, az lelkiismeretesen nézze meg a leltározás és tárgyalás alkalmával a telekkönyvi mutatókat is. Tudom, hogy ez ellen alapos ellenvetés az, hogy különösen a vidéken tárgyaló közjegyző nem szaladhat be a telekkönyvi hivatalba minden egyes alkalommal, ámde nézetem szerint a tárgyalásra elő kell készülni s az a tárgyaló közjegyző, aki rendszerint a telekkönyvi hatóság székhelyén lakik, előzetesen tájékozhatja magát, mielőtt a felekkel még csak érintkezett volna is. E kötelesség különben is elsősorban a leltározó közéletet terheli.

Amellett, hogy örökhagyók nevében álló ingatlanok nem minden esetben képezik hagyatékrendezés tárgyát, ki kell emelnem, hogy a törvény egyáltalán nem terjeszkedik ki az örökhagyó javára a C. lapon bekebelezett telekkönyvi jogok rendezésére, mintha bizony csak a B. lap volna fontos, a C. lap adatainak a tényleges állapottal való összhangba hozatala pedig nem volna lényeges. A nyilvánkönyvek minden lapja egyáltalán közérdekű s nézetem sze-

rint a C. lap rendezésére csak oly nagy gond fordítandó, mint a B. lapéra. Már pedig örökhagyók javára bekebelezett zálogjogok, életjáradékok, haszonélvezeti, bérleti jogok tekintetében csak a legkritikább esetekben történik intézkedés a hagyatéki eljárás során, legfőleg ott, ahol az örökösök valamely követelést per útján érvényesíteni akarnak; ekkor ugyanis szükségük van örökösök minőségük igazolására. Már a zálogjogok törléséhez a telekkönyvi hatóságok nem is kívánják meg azt, hogy e követelés az örökösöknek bíróilag átadva s a jelzálogos hitelező személyében történt változás telekkönyvileg feltüntetve legyen, megelégszenek örökösök minőségüknek átadó-végzéssel való igazolásával s az átadó-végzésben megnevezett örökösök által kiállított törlési engedélyek alapján a zálogjogokat törlik. Meglehetősen liberális eljárás, de nagy általánosságban bevált.

Hosszas gyakorlatomban sokszor fordult elő eset, hogy valamely örökhagyó javára bekebelezett haszonélvezeti jognak, — legtöbbször özvegyi jognak törlését kívánták a jelzálogos hitelező örököseik éppen az illető jelzálogos hitelező hagyatéki eljárása alkalmával. Különböző hagyatéki bíróságoknál többször megkísérlettem az ily jognak törlése iránti intézkedést kieszközölni olyképpen, hogy az igazolt örökösök nyilatkozatát, mely szerint a haszonélvezeti jognak megszüntét elismerik s kijelentik, hogy abból kifolyólag senki elien követelésük nincs: a tárgyalási jegyzőkönyvbe, vagy külön jegyzőkönyvbe foglaltam s a hagyatéki bírósághoz azon kérelmet terjesztettem, hogy az örökhagyó halálával megszűnt jognak törlése iránt a telekkvi hatóságot megkeresse; egyik-másik bíróság a kérelemnek helyt adott, némelyik azonban megtagadta azt: elvi szempontból egy ilyen megtagadó végzést fölvittem a budapesti kir. táblához, ahol az első bíróság határozata jóváhagyott azon indokból, hogy ily jogok törlése iránti intézkedés nem tartozik a hagyatéki bíróság hatáskörébe. További felelősségnek helye nem lévén: ma sincs eldöntve a kérdés megnyugvársra. A bíróságok gyakorlata különböző, mint a fent előadottak mutatják, mert némely bíróság liberálisan, a törvény szellemében s a telekkönyv tisztázása érdekében a teherlapon bejegyzett jogok rendezésére is közreműködik, míg mások, a törvény rideg betűihez ragaszkodva, azt, mint hatáskörükbe nem tartozót, mellőzik, sőt némelyek azt az állam fiscalis érdekével is ellentétben állónak tartják, ebbeli nézetüket azzal indokolva, hogy ha a fél az ily jogok törlését

perenkívüli úton kéri, akkor a kérvény s felzetek bélyegei az állampénztárt gazdagítják, míg ha a terhek hagyatéki eljárás útján töröltetnek, akkor a kincstár a kérvényi bélyeg árától elesik. Kicsinyes ok! De az így okoskodók bizonytalansággal feledik, hogy a kincstárnak mily óriási pénzébe kerül a betétszerkesztés, ami bizony csakhamar, talán néhány decennium múlva ismét szükségessé válik ugyanazon községben is, ha minden módon a betétek állapotának a tényleges állapottal való összhangban tartására nem törekszünk. Már pedig azon alkalommal, midőn valamelyik telekkönyvi tulajdonos elhal s hivatalos kézbe kerül az illetőnek telekkönyve vagy betétje: akkor legalább ez a hivatalos közeg hasson közre, hogy az időközben megszűnt, vagy átváltozott telekkönyvi jogok a valóságnak megfelelően telekkönyvileg is feltüntetessenek vagy töröltessenek. E célra — szerény nézetem szerint — a hagyatéki eljárásról szóló törvény kiegészítése volna szükséges, oly intézkedésekkel, melyek a hagyatéki bíróság és a tárgyaló közjegyző hatáskörébe utalnák a törvény 68. és 70. §§-ai analógiája alapján a teheralap rendezésének céljából szükséges teendőket. Kevés jóakarattal sok helytelen telekkönyvi állapot volna így helyesbíthető. Aki ösmeri a mi népünk indolens voltát, az átláthatja, hogy annak gyámság kell! Gyám, aki vezeti, tanítja, tanácsal ellátja! Ha az általam célbavett intézkedések — tán a doktrinér jogász előtt — magánjogokba való túlságos beavatkozásnak látszanak is: mégis átlátni kénytelen, hogy a cél érdekében teendő törvényes intézkedések immár elodázhatatlanok.

Egyik hiánya örökösödési eljárásunknak azon, már szaklapokban is gyakran tárgyalt eset, hogy nincs világos intézkedés az iránt, ha a hagyatéki tárgyaláson egy fél sem jelenik meg. Idők folytán ez irányban is különböző gyakorlat fejlődött ki, nem célozom most ezekre bővebben kiterjeszkedni, csak azt konstatalem, hogy az egyöntetűség céljából ez is törvényileg volna szabályozandó.

További hátránya a törvénynek, hogy sok aprólékos, fölösleges intézkedése által az eljárást hosszadalmassá teszi, sok intézkedés csak az akták számát szaporítja, anélkül, hogy a dolog érdemét előmozdítaná. Így egészen fölöslegesnek tartom a tárgyalási jegyzőkönyvnek — a hagyatéki iratoknak — az árvaszékkal való közlését kiskorúakat érdeklő oly hagyatéki ügyekben, hol a leltározott hagyatéki vagyont az örökösök osztályegyezség kötése nélkül vagyontközösségben, törzsenként egyenlő arányban nyerik,

vagy ahol ellentétes érdekek fenforgása miatt perre-utasításnak van helye; mert hiszen az árvaszék ily esetekben érdemileg ügysem határoz, hanem csak egyszerűen tudomásul veszi az ügy állását, amihez pedig elégséges, ha az átadó- vagy perre-utasító végzést megkapja. Éppen így teszi hosszadalmassá az eljárást a 43.194/1894. I. M. rendelet 84. §-ának amaz intézkedése, mely szerint az átadóvégzésnek az adóhivatalhoz való érkezésétől számított minimális 38—40 nap előtt a telekkönyvi hatósághoz át nem tehető, mert az illeték megszabására s összegének közlésére ennyi idő legalább is szükséges, pedig az átadó-végzés a feleknek való kézbesítésétől számított 8 nap alatt jogerőssé vált. Szerény nézetem szerint a kincstár érdeke másképp is biztosítható; az illeték ügyis törvényes elsőbbséggel bír, fölösleges tehát a hagyatéki bíróságnak a felhívott rendelet-szakasz értelmében való minden biztosítási intézkedése, mert hiszen az adóhivatal saját hatáskörében is könnyen biztosíthatja a kiszabott illetékeket, ha a hagyatékhoz ingatlan vagyon tartozik. Természetesen másként áll a dolog ott, ahol ingatlan vagyon nincs, de erre nézve helyes a hivatkozott rendelet 82. §-ának intézkedése. Különösen fölöslegesnek és céltalannak mutatkozik a gyakorlatban az az intézkedés, hogy a hagyatéki bíróság az adóhivatal értesítésének vétele után az örökösöket, a kivetett illeték kifizetésének nyolcnapi zároszáróidő alatt, igazolásra tartozik fölhívni. Tudvalevőleg az összes örökösök hasonló szövegű blanquette-en hivatnak föl az illeték megfizetésére a bíróság által rendszerint akkor, amikor az adóhivatal fizetési meghagyása még meg sem érkezett hozzájuk, de hamarosan megkapja minden egyes örökös az adóhivatal fizetési meghagyását is, mely már csak azon összeget tünteti fel melyet neki kell fizetnie s erre is 30 napi határideje van. Már most a törvényekben járatlan fél a kétféle fölhívás által félrevezetve látszik lenni s szakértőnek megkérdezése nélkül alig tudja, mit tegyen. Legtöbbször a bíróság által kitűzött 8 nap alatt nem igazolja az illeték lefizetését, mert akkor még a fizetési meghagyás szerint nem is esedékes az illeték. A következmény persze az, hogy az összes kiszabott illeték időközben bekebelezetnek, de az adóhivatalnál történt fizetéskor oda még a bekebelezést rendelő telekkönyvi végzés nem érkezik be s így a fizetéskor a bekebelezés törlése iránt az adóhivatal nem intézkedik, utóbb pedig az adóhivatal legtöbbször elmulasztja — hacsak nem szorgalmazza

— a telekkönyvi hatóság megkeresését s így a telekkönyv C lapját tényleg nagyon sok megszünt kincstári illeték terheli. Egyáltalán a fenti eljárás sok fölösleges írásbeli munkát okoz úgy a hagyatéki bíróságnak, mint a telekkönyvi hatóságnak és az adóhivatalnak, minélfogva e tekintetben az eljárás egyszerűsítendő volna. Ugyancsak módosítást és kiegészítést igényel az 1894. XVI. t.-c. IX. fejezete. A gyakorlatban ugyanis a feleknek biztosítási intézkedések megtétele iránti előterjesztései fölött — ha kiskorúak is vannak érdekelve — a bíróság addig nem intézkedik, míg csak képviselőinek nyilatkozata gyámhatósági jóváhagyást nem nyert, ami pedig némely árvaszék tulhalmozott munkája miatt rendszerint késedelmesen érkezik a bírósághoz, amikor a biztosítási intézkedés már illuzórius. Volt esetem, hogy valamely hagyaték aratás előtt nyilott meg. Örökhagyó bérlő volt, nagy termése képezte volna a hagyaték állagát. Ennek biztosítása az ellentétes érdekű örökösök kérelmére elrendelendő lett volna, ámde mire az iratok az árvaszéktől a bírósághoz érkeztek, a birtokban levő vagyontalan örökösök a termést learatták, értékesítették s a többieknek nem volt min osztani. Nézetem szerint biztosítási intézkedések tekintetében a hagyatéki bíróság saját hatáskörében, — az árvaszék meghallgatása nélkül — volna hivatott intézkedni.

Nem akarok ezekkel a sorokkal bővebb diskussziókat fölidézni, hanem csak rá akarok mutatni a törvénynek egyes eklatánsabb hiányaira s fölhívni kívánom kartársaim s a szakemberek figyelmét arra, hogy immár elérkezett az idő, amidőn a hagyatéki eljárás módosításához és kiegészítéséhez szükséges anyag legalább összegyűjtendő. Ha kartársaimnak is vannak kifogásaik, bizonytal helyesen teszik, ha szaklapunk útján közlik nézeteiket a hagyatéki eljárással eminenter foglalkozó közjegyzőkkel.

Egyébként ami magát a hagyatéki eljárás egyszerűsítését és a hagyatéki ügyeknek a bíróságok által való intézését illeti: hovatovább velem együtt több szakember arra a meggyőződésre jut, hogy az egész eljárás — mint nem peres eljárás — nem is a bíróságok hatáskörébe tartozik. Mert végelemzésben mi a hagyatéki eljárás célja? Közhitelű bizonyíték nyújtása arra nézve, hogy valamely elhunyt egyén vagyoni jogaiban öröklés útján kit illet a rendelkezési jog. Az az átadó-végzés — mely elnevezés az ipso jure öröklés határterületén nézetem szerint téves — nem is egyéb, mint bizonylat, tanúsítvány azon tényről, hogy valamely vagyon-

tárgy öröklés címén X tulajdonába jutott. A közjegyzők — mint a perenkivüli eljárás hivatásos közegei — bizonyos jogi jelentőséggel bíró tények tanusítására hivatott faktorai ma is a jogszolgáltatásnak; nézetem szerint a jövőben rájuk vár a hivatás: nem vitás öröklési ügyekben kiadni a hiteles bizonyítékot tanúsítvány alakjában arról a tényről, hogy valamely örökhagyó vagyoni viszonyaiba mint jogutód ki lépett be. A bíró legyen „arbiter“, döntse el a jogvitát ott, ahol ilyen van, de ne terheltesse adminisztrációval és a perenkivüli jogszolgáltatás teendőivel. A jövő törekvései szerény nézetem szerint a hagyatéki eljárás terén, tehát csak oda irányulhatnak, hogy az egész hagyatéki eljárás — ameddig abban contradictorius eljárás nincs — vétessék ki a bíróságok ügyköréből.

A polgári törvénykönyv elkészülte és életbelépte előtt talán „filius ante patrem“ volna az én ideálom, de bizonyára nem árt ezen is gondolkodni!

Dr. Róth Zsigmond,
kiskunfélegyházi kir. közjegyző.

Felsőbírósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

1. Az 1874. XXXV. t.-c. 111. §-ában foglalt azzal a parancsoló kijelentéssel szemben, hogy a közjegyzői okirat alapján való végrehajtás elrendelhetőségéhez a „teljesítés idejének szabatos kitétele“ kívántatik meg, a közjegyzői okiratnak ily természetű hiányossága nem pótolható az okirat tartalmából és az ügylet jogi minőségéből levont következtetéssel. (Kuria 1904. 824. sz.)

= Végrehajtást szenvedett az alapul szolgáló közjegyzői okiratban bizonyos, a végrehajtót terhelő illetéknek sajátjából leendő kifizetését vállalta magára, a fizetés határidejének közelebbről való megjelölése nélkül. A bpesti VIII—X. ker. jbg a kifogásoknak helyt adott, a bpesti kir. tábla azonban (1903. 7926. sz. a.) a végrehajtást elrendelte, mert igazoltatott, hogy a fizetni kötelezett illeték a közjegyzői okirat létrejöttkor már esedékes volt s így a fizetési idő külön kitételének szüksége fenn nem forgott, hanem a fizetési kötelezettség azonnal beállottnak tekintendő. A kir. Kuria a fentközlött indokból az elsőbíróság végzését hagyta helyben.

2. Az 1874. XXXV. t.-c. 4. §-a a kir. közjegyzőnek kötelességeit írja elő abban az irányban, hogy mi nem lehet a közjegyző és mi van neki mint közjegyzőnek tiltva; de sem ezen, sem más szakasz nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a kir. közjegyző vagy közjegyzői helyettes részéről, ezen szakasz figyelmen kívül hagyásával kötött jogügylet érvénytelen volna, illetve abból jogok bírói úton érvényesíthetők nem volnának. (Kuria 1904. november 24-én 4140/903. sz.)

= Alperes, ki kir. közjegyzőhelyettes, egy általa, mint kamarailag ki-rendelt helyettes által közjegyzői okiratba foglalt kötelezvény kiállításánál, felperesek előadása szerint, a kölcsönösszegért szóbeli kijelentésekkel kezességet vállalt. A nagyszebeni kir. tszk és kolozsvári kir. tábla a keresetet elutasították, mert az 1874. XXXV. t.-c. 4. § c) pontja szerint a közjegyzőnek s illetve a közjegyzői helyettesnek tiltva van bármi cím alatt kezességet vagy szavatos-ságot vállalni az ő közreműködésével kötött ügyleteknél s így a kereset alap-jául felhozott magánügylet tiltott szerződésnek (!) bizonyult, melyből bírósági úton érvényesíthető jogok nem származtathatók. A kir. Kuria fentközölt indok-ból utasítja az első bíróságot, hogy a bizonyítási eljárás befejezése után az 1874. XXXV. t.-c. 4. § c) pontjára alapított kifogás mellőzésével hozzon új ítéletet.

*

3. A cégvezetői felhatalmazás a ker. törv. 38. §-ában foglalt meghatározásnál fogva általános meghatalmazásnak tekintendő s így az 1886. VII. t.-c. 23. §-ának a) pontja értelmében, ha házastársak között állítatik ki, közjegyzői okiratba foglalandó. (Buda-pesti kir. tábla, 1904. november 9-én 2992. v. sz.)

= A bpesti kir. keresk. és váltótszk állandó gyakorlata.

*

4. Sem a közjegyzői okirat, sem az annak alapján végrehajtást elrendelő határozat nem esvén a csódt. 134. §-ában megjelölt bírói határozat és bírói egyezség fogalma alá, azzal szemben a tömeg-gondnok a követelés valóságát a létrejöttük előtti időből való tényköörülmények alapján is megtámadhatja. (Kuria 1904. március 8. 1554/903. sz.)

*

5. Az 1894. XXXI. t.-c. 92. §-a a házastársaknak a tartásra vonatkozó szabad egyezkedést megengedi ugyan, de ezzel az 1886. VII. t.-c. 22. § rendelkezése a tartás szabályozása tekintetében sem helyezettett hatályon kívül s így annak érvényességéhez közjegyzői okiratba foglalása szükséges. (Kuria 1904. okt. 28. J. G. 407. sz.)

Hagyatéki eljárás.

6. Abból a tényből magában véve, hogy a köteles részre jogosítottak a hagyatéki tárgyalás alkalmával, az örökhagyó által még életében alpereseknek ajándékozott ingóságoknak a leltárból való kihagyásába beleegyeztek, anélkül, hogy a törvényes osztályrész kiegészítéshez való jogukat ezen ingókra nézve fentartották volna, ezen jogukról való lemondás nem következtethető, dacára, hogy az említett ajándékozási szerződés a hagyatéki tárgyaláson be is csatoltatott és megértelmezett és felperesek a hagyatékátadó végzés ellen sem éltek jogorvoslattal, mert a lemondás csak határozott akaratnyilvánítás esetében volna megállapítható. (Kuria 1904. november 3-án 9050/903. sz.)

= V. ö. 1894. XVI. t.-c. 47. §.

*

7. Az optk. 813. §-a, mely szerint az örökösnek jogában áll az adóssági állapot kinyomozására hirdetmény kibocsátást kérni, mely által minden hitelező követelésének bejelentésére felhívatik, örökösödési *eljárási jogszabályt* foglal magában; minthogy azonban az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-c. az ország azon jogterületeire is kiterjed, amelyben még az optk. hatályban van, ez a törvény pedig ilyen hirdetményi eljárást nem ismer: az optk. 813. §-a és az ezzel összefüggő 814. és 815. §§-ai az 1894: XVI. t.-c. által hatályon kívül helyezetteknek tekintendők. (Kuria 1904. június 23-án G. 77. sz. a.)

*

8. A fennálló törvénykezési gyakorlat értelmében, ha az átadó-végzésbe nem egyszerű név, szám, vagy tollhiba, hanem más hibás rendelkezés csúszik be, a hagyatéki bíróság a kiigazítást csak az esetben rendelheti el, ha a kiigazításba valamennyi érdekelt fél beleegyezett. (Kuria 1904. június 27-én 4471/P. sz. a.)

= A hagyatéki tárgyaláson elfogadott végrendelet szerint az utóöröklés csak azon esetre rendeltetett el, ha az örökös a szóbanforgó ingatlanról életében másként nem rendelkezik. A tiszafüredi kir. jbg. hagyatékátadó végzésében azonban, a végrendelet szószerinti idézése dacára, az utóöröklési jog mégis közelebbi meghatározás nélkül telekkönyvileg feljegyeztetni rendeltetett s ezen végzés jogerőre emelkedett. Az örökös kiigazítási kérelmének a járás-bíróság az utóörökösök hozzá nem járulása dacára helyt adott és a tkvi ható-ságot a kiigazítás iránt megkereste. A bpesti kir. tábla és a kir. Kuria azon-ban fentközölt indokból a kiigazítási kérelmet elutasították.

*

9. Az osztályegyezség érvényéhez nem kívántatik meg, hogy az írásba, illetőleg hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalassék s így, miután meg nem állapítható, hogy a felek a közöttük a közjegyző előtt a hagyaték felosztására nézve létrejött szóbeli meg egyezés érvényét a jegyzőkönyvbe foglalástól és aláírástól függővé tették volna, az ama félre nézve, aki a jegyzőkönyv aláírását megtagadta, mert abban a szóbeli megállapodásban nem említett jelzálogi biztosítás is felvétellett, ennek dacára egyébként érvényes és kötelező. (Kuria 1904. április 19-én 1903. G. 700 sz. a.)

*

10. Miután az örökösök örökösödési jogukat törvényes lemenői öröklés jogcímén kölcsönösen elismerték és vita tárgya közöttük egyedül a hagyaték kiegészítése és egyes örököstársaknak előre kapott érték alapján való megtérítési kötelezettsége volt: az egyezés közöttük létrejötnék tekintendő s a fentemlített vitás kérdések az átadást nem akadályozzák, hanem azokkal „külön perre“ utasítandók. Azon örökösök illetőségéből azonban, kik ellen megtérítési igény támasztatott, az igényelt összeg visszatartandó a külön perek befejezéseig, miután igazoltatott, hogy ezen örökösök illetményüket részben átruházták, részben az le is foglaltatott.

A közszerzemény jog érvényesítése az 1894. XVI. t.-c.-kel szabályozott eljárás és a 84. §-án alapuló perreutasítás keretén kívül „külön perrel“ eszközendő s arra a 70. § sem alkalmazható, mert ez az örökhagyó nevében álló, de általa elidegenített ingatlanokról intézkedik. Azonban a hagyaték felerésze a közszerzeményi igény biztosítására visszatartatni rendeltetik, mert az a fentemlített engedmények és foglalások által veszélyeztetve van.

Ha az özvegyi jog már az örökhagyó által szabályoztatott, az 1894 : XVI. t.-c. 81. §-a szerinti biztosításának is csak ezen terjedelemben van helye, mert az egész hagyaték haszonélvezetében az özvegy csakis az özvegyi tartásnak, ez esetben már megtörtént szabályozásáig maradhat, az özvegy azon igénye pedig, hogy őt kiterjedtebb tartás illeti meg, vagy a tartást szabályozó házassági szerződés érvénytelen, a törvény rendes útjára tartozik. (Kuria, 1904. május 13-án 2288. sz. a.)

*

11. A hagyatéki bíróság a birtokban nem lévő özvegyet nem helyezheti vitás özvegyi jogánál fogva a hagyatéki vagyon birtokába,

hanem az özvegy ebbeli jogát csak a törvény rendes útján érvényesítheti.

A biztosítási intézkedések a hagyatéki vagyon állagának biztosítására korlátozva csak akkor rendelőndők el, ha az özvegy van birtokban (1894 : XVI. t.-c. 92. §), de ellenkező esetben és ha a veszély fennforog, az özvegyi jog érvényesítése dacára, hagyatéki zárlatnak van helye (90. §) (Bpesti kir. tábla 1904. március 16. 2369/904 sz.)

*

12. Az 1894 : XVI. t.-c. 90. §-a értelmében a hagyatéki bíróság a zárlat elrendelése előtt az érdekelteket maga köteles meghallgatni és ezzel a tárgyaló kir. közjegyzőt meg nem bízhatja. (Bpesti kir. tábla 1904. január 27. 11.189. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

13. A zálogjog bekebelezésével együtt vagy külön a kölcsön-szerződés alapján kért olyértelmű terhelési tilalom telekkönyvi feljegyzése, hogy a jelzálogi ingatlan tulajdonosa meghatározott intézettől vagy személytől jelzálogos kölcsönt a hitelező engedelmével az ingatlanra fel nem vehet és különösen a tilalom, hogy a jelzálogi ingatlanokat sem a magyar agrár- és járadékbanktól, sem az 1896: V. t.-c. értelmében esetleg más intézettől felveendő és a hivatkozott t.-c.-en alapuló kiváltságos természetű kölcsönrel meg nem terhelendi, helyt nem foghat és az ily feljegyzést célzó kérelem elutasítandó. (A pozsonyi kir. tábla 13. sz. polg. határozata, hit. 1903. december 9-én.)

*

14. Jelzálogos követelés biztosítására az adós beleegyezésével az elidegenítési és terhelési tilalomnak telekkönyvi feljegyzése joghatályosan nem rendelhető el és ebből folyóan a hitelező joghatálylallyal nem kötheti ki azt, hogy a jelzálogos ingatlan tulajdonosa az ő beleegyezése nélkül a filloxera által elpusztított szőlők felújításának előmozdításáról szóló 1896: V. t.-c. értelmében kölcsönt ne vehessen fel s ez alapon a terhelési tilalom telekkönyvileg fel nem jegyezhető. (Kolozsvári kir. tábla 11. sz. polg. határozata, hit. 1904. november 8-án.)

= Mindkét határozat a Kuria 74. sz. teljes ülési döntvényének helyes továbbfejlesztését jelenti. Mert míg abban, legalább a rendelkező részben,

csakis oly irányban foglaltatik intézkedés, hogy mennyiben tekintse a tkvi hatóság a bejegyzett elidegenítési vagy terhelési tilalmat a további nyilvankönyvi jogszerzés telekkönyvi akadályául, addig a fentközölt határozatokban a tilalom bejegyzése maga más, mint a kuria teljes ülésű döntvényében megállapított igények biztosítására és nevezetesen a jelzálogos hitelező javára megengedhetetlennek mondatik ki. Annyival fontosabb a táblák állásfoglalása, miután a kérdés nem is kerülhet a Kuria elé. Ha u. is a tkvi hatóság a feljegyzést megengedi, vagy elutasítás után, a tábla engedi meg, nincs aki felfolyamodna, ha pedig a tábla is elutasítja, két egybehangzó határozat folytán nincs felfolyamodásnak helye. Ellenkezően döntött a budapesti kir. tábla (1904. május 11. 991. sz.)

*

15. Egy, csakis az eladó által aláírt „elismervény“ bizonyítékul szolgálhat arra nézve, hogy a tkvi tulajdonos az ingatlant eladta, annak alapján tehát a tkvi rdts 87. §-a értelmében előjegyzésnek van helye. Horvát-Szlavonországban kiállított okiratra a tkvi rdts 82. §. d) pontja nem alkalmazható, vagyis az aláírásnak nem kell bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve lennie, mert Horvát-Szlavonország, mint a magyar államhoz tartozó rész, „külön koronaországnak“ nem tekinthető. (Kuria 1904. március 4-én 6884. sz. a.)

= Az újvidéki kir. tszék a tulajdonjog előjegyzését megtagadta, mert a tulajdonjogszerzés alapjául szolgáló jogügyletnek kétoldalúnak s így az arról szóló okiratnak mindkét fél által aláírva kell lennie és mert a Magyarországon kívül kiállított okiraton az aláírásnak hitelesítve kell lennie. A szegedi kir. tábla és kir. Kuria fenti indokokból az előjegyzést elrendelték.

*

16. Hagyatéki leltár az abba felvett tartozás fennállását még az ellen a személy ellen sem bizonyítja, aki a leltárt aláírta s így a hagyatéki leltár nem tartozik a tkvi rendt. 89—90. §-aiban felsorolt azon közokiratok közé, melyek alapján a zálogjog előjegyzése megengedhető. (Kuria 1904. március 24. 1347/1903. sz.)

Cégügyek. Váltóóvás.

*

17. A cégbirtokos női minőségének a cég szövegéből nem kell kitűnnie. (Kassai kir. tábla 1903. dec. 15. 4217. sz.)

*

18. Megtagadtatott a cég bejegyzése, mert a cégből nem tűnik ki, hogy annak tulajdonosa nő. (Budapesti kir. tábla 1904. okt. 11. 27817/1904. sz.)

*

19. A váltótörvény 99. §-ának 2. pontja csak annak a személynek megnevezését kívánja az óváslevélben, akinek részére az óvás felvételre; annak a személynek megnevezését azonban, aki a váltót az óvatoló személyhez elhozta, nem kívánja. (Kuria 1904. április 26. 425/1903. sz.)

*

20. Maga az a tény, hogy a váltót a telepes adta át óvatolás végett a kir. közjegyzőnek és hogy a telepes időközben más helyre költözött, mit sem változtatott az óvatoló személynek a váltótörvény 43. §-án alapuló ama kötelezettségén, hogy a váltót a telep helyén mutassa be. (Kuria 1904. november 8. 911/1904. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

21. Felfedező eskü csak olyan javakra rendelhető el, melyek az örökhagyó halálakor annak birtokában voltak, de eltitkoltak, nem pedig olyanokra, melyekre egyedül az vitás, hogy a hagyatéki vagyonhoz tartoznak-e, vagy az illető fél tulajdonát képezik. (Kuria 1904. szept. 22. 7156. sz.)

*

22. Örökösök, ha a hagyatéki vagyont megtartani kívánják, kötelesek az összes hagyatéki tartozásokat kiegyenlíteni, vagy az egész hagyatéki vagyont a hitelezők kielégítésére fennhagyni s így nem áll jogukban a hitelezők közül némelyeknek a többiek rovására előnyt nyújtani és nem védekezhetnek a később fellépő hitelezővel szemben avval, hogy a hagyatékot a hagyatéki tartozások felülhaladták és követelésére ennél fogva semmi sem jutott. (Kuria 1904. június 23. G. 77. sz.)

*

23. Az özvegyet az örökhagyó által még életében elajándékozott házban özvegyi jogánál fogva megilleti a lakás, mert az özvegynek lakásra és tisztességes tartásra való igénye az örökhagyó által sem és élők közti jogügylettel sem korlátozható ezen mértéken túl. (Kuria 1904. május 17. 2975/903. sz.)

*

24. Mások javára szóló végrendelet később kötött örökbefogadási szerződés folytán hatálytalanná válik. (Kuria 1904. május 19. 2028/903. sz.)

*

25. A jász-kún statutomok szerint a jász-kún házastársak között a közszerzői jog csakis az özvegy asszony által saját személyében érvényesíthető, de nem az elhunyt nő utódai által is az élő férjjel szemben. (Kuria 1904. szept. 6. 2887/903. sz.)

*

26. A jász-kún özvegy, ha férje másképp nem rendelkezett, annak jószágában csak úgy maradhat, hogy abból megéljen, özvegyi joga tehát csakis a megszorított magyar özvegyet megillető lakás és tartásra terjed ki. (Kuria 1904. szept. 9. 6630/903. sz.)

*

27. Az a szerződés, melylyel várományos örökösök öröklési igényeiket még örökhagyó életében szabályozzák, sem tiltó jogszabályba, sem a jó erkölcsökbe nem ütközik. (Kuria 1904. június 22. 5879/903. sz.)

= A budapesti tábla ítéletének (9391/902. sz.), mely szerint meg nem nyílt öröklési jogról előre rendelkezni nem lehet, megváltoztatásával mondatott ki.

*

28. Az 1886: VII. t.-c. 21. §. c) pontja csak élők közötti jogügyletekre vonatkozik s így a vakok nincsenek elzárva attól, hogy érvényes írásbeli magánvégrendeletet alkossanak (Kuria 1904. június 1-én. 7968/903. sz.)

*

29. Az ingatlan adásvételét tárgyzó jogügylet után kivetett illetéket, ha eziránt a szerződésben megállapodás nincs, a vevő tartozik viselni. (A Kuria 75. sz. t. ü. polgári döntvénye).

*

30. Kiskorúak vagyonukról csak végrendelet alakjában rendelkezhetnek, öröklési szerződést azonban gyámhatósági jóváhagyás nélkül érvényesen nem köthetnek. (Kuria 1904. évi február 17. 3934/903. sz.)

*

31. Ha a házassági szerződés intézkedik ugyan a tekintetben, hogy a nőt különélés esetében tartásdíj illeti, de nem köti ki kifejezetten, hogy az tekintet nélkül a különélés okára, a férj által feltétlenül fizetendő, a nő tartást csak az esetben jogosult követelni, ha a fennálló jogszabály szerint arra különben is igénye van, nevezetesen, ha a különélést a férj okozta. (Kuria 1903. december 5. 329/903. sz.)

*

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

32. Habár a váltóra az óvás felvételére rendelt idő után vezetett forgatmány a váltót. 14. §. szerint váltójogi hatálylyal nem bír, hanem egyszerű engedményt képez, mégis az I. fok. alá eső váltóra vezetett ily utóforgatmány az ill. díj. 32. t. 2. a), illetőleg 79. t. O) pontja értelmében feltétlenül illetékmentes. (22.273/902.)

*

33. Az okirattól és nem valamely jogügylettől járó illeték, ha az illeték-követelés keletkezésétől számított öt év alatt nem vette ki, az 1883. XLIV. t. cz. 90. §. 1. a) pontja értelmében, tekintet nélkül arra, hogy a bejelentés elmulasztott, feltétlenül elévül. (18.729/903.)

*

34. Ha névre szóló részvények másra ruháztatnak át, a II. fok. illeték nem a részvényekre befizetett összegtől, hanem az átruházáskori érték szerint fizetendő. (17.973/903.)

*

35. Illetékszabás végett posta útján beküldött szerződéseknél a bejelentés napjául a postára adás napja tekintendő az esetben is, ha a bejelentés a telekkönyvi hatóság útján történt. (17.344/902.)

*

36. Szegény tanulók segélyezésére rendelt hagyományok illetékmentesek. (2963/903.)

*

37. Ha a menyasszony anyja és testvérei a katonatiszti házassági biztosíték fejében, a megkívánt biztosíték értékét felülhaladó értékű ingatlanaikat kötik le: ezzel ajándékozás még nem létesül. (10.833/902.)

*

38. Ha valaki IV. oszt. kereseti adó alá eső többrendbeli illetményt élvez, a IV. oszt. kereseti adó az illetmények összevont összege után állapítandó meg. (14.088/903.)

*

39. Ha valamely jelzálogintézet oly jelzálogkölcsonnel terhelt ingatlant vesz meg bírói árverésen, amelynek alapján záloglevelet bocsátott ki, a jelzálogkölcson egy évi bekebelezett kamatának 10%-a az ingatlan általános jövedelmi pótdójából levonandó (24. sz. döntvény, hit. 1904. február 27.)

*

40. Oly szerződés alapján, melylyel a szülők vagyონukat gyermekeiknek teljes ellátás fejében azzal adják át, hogy ha a természetbeni ellátást igénybe venni nem akarnák, gyermekeik ahelyett bizonyos évi készpénzjáradékot tartoznak fizetni: addig míg a gyermekek szüleiket természetben ellátják, tőkekamat- és járadékadó nem követelhető. (28.349/903.)

Ministeri rendeletek.

Ha névaláírást olyan járásbíróság hitelesít, melynek székhelye egyúttal kir. közjegyzői székhely is, az ill. dijj. 65 t. d) pontjában megszabott bélyegilleték rovandó le, de ezenfelül készpénzben beszedendő a közjegyzői díjakról szóló 1880: LI. t.-c. 11. §-ának g) pontjában megállapított díj is. (Kir. igazs. Min. 40.709/903. I. M. sz.)

*

Tíz koronát meg nem haladó adó- és illetékhátralék tkvi biztosítása mellőzendő (Kir. pénzügy. Min. 112.601/903. sz.)

Az örökösödési eljárásról szóló 1894. XVI. t.-c. végrehajtása tárgyában kibocsátott 1895. évi 43.194 I. M. sz. rendelet 84. és 92. §-ainak módosításával a hagyatéki bíróságok által ezentúl a tíz koronát meg nem haladó örökösödési illeték tkvi biztosítása iránt való intézkedés mellőzendő. (Kir. igazs. Min. 27.526/904. I. M. sz.)

*

Az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. t.-c. 127. §-ában nyert felhatalmazás alapján kibocsátott és 1904. szeptember 1-én hatályba lépett a kir. igazs. és vallás- és közokt. min.-nek 1904. évi T. 107/15. sz. rendelete a végrendelet nélkül elhalt alsóbbrendű kath. papok hagyatéka tárgyában, melynek főbb intézkedései a következők: az örökösödési eljárás hivatalból indítandó meg; az 1894: XVI. t.-c. 14—16. §-aiban említett biztosítási intézkedések minden esetben megteendőek; a leltározás mindig kir. közjegyzőre bízható; a hitelezők követeléseinek a kir. közjegyzőnél való bejelentésére a hagy. bíróság hirdetményt bocsát ki; a kir. közjegyző a szóbeli bejelentésekről jegyzőkönyvet vesz fel és a bejelentésekről naplót vezet; a tárgyalásra a hitelezők is megidézendők; ha a

hagyaték a hitelezők kielégítésére nem elegendő, az iratok a hagy. bíróság által átteendőek a csődbírósághoz, mely a csődöt hivatalból megnyitja; a hagyatékban való részesedésre a fennálló anyagi jogszabályok irányadók, melyek a rendelet 1. §-ában kimerítően felsorolva.

*

A tkvi hatóságok mindazon esetekben, melyekben a bekebelezési illeték a kérelmező fél által bélyegjegyekben rovatott le, az ekként lerótt illetéket a zálogjog bejegyzését elrendelő végzés végén tüntessék ki. (Kir. igazs. Min. 22928/904. J. M. sz.)

*

Figyelmeztetnek a tkvi hatóságok, hogy tkvi kivonatok a konverzió igazolása céljából bélyegmentesen csak a konverzionális ügyletet tartalmazó kötvény kiállítás után adhatók ki. (4006/904. I. M.)

*

Oly hagyatéki ügyben, melyben az átadóvégzésnek a korábbi jogszabályok szerint történt meghozatala és az 1894: XVI. t.-c. életbe lépte után a hagyatékhoz tartozó újabb vagyontárgyak fedezetek fel, a kir. járásbíróság és az árvaszék között felmerült hatásköri összeütközés esetében, a kir. járásbíróság hatásköre állapított meg. (A kir. ministerium 1904. január 23-án tartott tanácsában hozott határozat.)

*

A kir. járásbíróságok által az igazságügyminister úrhoz felterjesztett, velem is közölt jelentéseikből arról értesültem, hogy az árvaszékek örökösödési ügyekben a hagyatéki iratokat rendszerint késedelmesen küldik az illetékes hagyatéki bíróságokhoz és hogy a késedelmet az okozza, hogy az örökösödési ügyeknek véghatározattal való ellátását, a vételárak kifizetésének vagy egyéb, az örökösödési eljárás keretébe szorosan nem tartozó kikötéseknek teljesítésétől teszik függővé.

Az árvaszékek késedelmes eljárásának legtöbb ügyben az az oka, hogy az árvaszékek egyes olyan mellékkérdések rendezése végett tartják vissza néha éveken át az iratokat, mely kérdések az örökösödési eljárással szoros összefüggésben nincsenek és a hagyaték bírói átadása után is rendezhetők lennének.

Ilyen és pedig leggyakrabban előforduló kérdés, mint már fentebb is jeleztem, a vételár befizetése, amikor t. i. az örökösödési

eljárás során a hagyatékhoz tartozó valamely ingatlan eladatik, holott az árvaszék a hagyatéki iratok kapcsán bemutatott adásvételi szerződéseket és a hagyaték tárgyaló jegyzőkönyvekben foglalt megállapodásokat — amennyiben egyéb akadály fenn nem forog — a vételár befizetésére való tekintet nélkül azonnal jóváhagyhatná és az iratokat a hagyatéki bírósághoz haladéktalanul áttehetné, a még be nem folyt vételár biztosítása iránt pedig zálogjogi bekebelezés által intézhető. (Telekkönyvi rendtartás 130. §. c) pont.)

Miután pedig az előbb jelzett mellékkérdések tárgyában az árvaszékek által követett hasonló késedelmes eljárás miatt az örökösödési ügyben érdekelt nagykorúak jelentékeny joghátrányt szenvedhetnek, amennyiben feleslegesen és mindaddig várni kénytelenek, amíg az ügy az árvaszéknél a kiskorúakra (gyámoltakra) nézve a mellékkérdések szempontjából is rendeztetik, ennél fogva figyelmeztetem a címet, hogy mindazok a kérdések, amelyek nem tartoznak szorosán az örökösödési eljárás keretébe, úgy rendezendők, hogy ezzel a hagyaték bírói átadása ne késleltessék. (^{116.223}_{V.-a.} 1904. sz. belügyministeri körrendelet valamennyi árvaszéknek, 1904. december 10-én.)

S z e m l e.

△ Az igazságügyi törvényhozás az elmúlt évben teljesen szünetelt; egyéb téren is, az állami anyakönyvekről szóló 1904:XXXVI. t.-c. kivételével, mely különösen az anyakönyvi kivonatok kiállítása körül eddig uralkodott visszás állapotokat megszüntetni van hivatva, lényegesebb törvény nem látott napvilágot. Ellenben a törvényelőkészítés terén tovább folynak nevezetesen a polgári törvénykönyv további tárgyalását előkészítő munkálatok. Így az igazságügyi javaslatok tárában megjelent a m. ált. polg. tkv. tervezetének további tárgyalását előkészítő főelőadmány és a tervezetre vonatkozó bírálati anyag I—III. kötete, a személyjog és egész családjog feldolgozásával. Ugyanott megjelentek a főudvarnagyi bíráskodásról és a szövetkezetekről szóló törvényjavaslatok.

= Telekkönyvi hatósággal felruháztattak az elmúlt évben a nagybuttyini, óradnai és téthi kir. járásbíróóságok. A telekkönyvi betétszerkesztési munkálatok fogamatbavétele elrendeltetett a kisújszállási, kúnhalasi, nagyigmándi, nyirbátori, karcagi, dunavecsei, belényesi, hajduszoboszlói, ceglédi kir. járásbíróóságok és a szekszárdi kir. törvényszék területére. A kiscelli kir. járásbíróóság elnevezése celldömölki kir. járásbíróóságra változtatott. Kir. közjegyzőség rendszeresített Nagylakon, minélfogva a makói kir. közjegyzőség területköre a makói kir. jbg. területére szorítkozik.

+ A kir. közjegyzők száma 1903-évben 279-et, a közjegyző-helyettesek száma 178-at tett ki.

Külföld.

△ Az Innsbruckban megtartott idei német jogászgyűlés napirendjére kitézetett, de tárgyalás előtt levétetett, a német ptk. 313. §-ában az ingatlanátruházási szerződések érvényességéhez felállított közokirati kényszer elejtésének kérdése.

= A bajor közjegyzők nyugdíjgyűlésének vagyona 1904. jan. 1-én 350.642 M.; a bajor közjegyzők özvegyei és árvái nyugdíjgyűlésének vagyona ugyanakkor 641.605 M. tett ki. Nyugdíjat élveztek 1903. évben 14 közjegyző évi 1600—3500 M. között, 139 özvegy évi 250 M., 16 özvegy évi 600 M., 28 árva évi 50 M. és 16 árva évi 120 M.

*Egy német nő végrendeletében szintén német orvosára hagyja Franciaországban fekvő ingatlanait. A nice-i törvényszék a Code civil 909. §-a alapján, mely szerint a betegnek az őt halálos betegségében ápoló orvosa javára tett végrendeleti intézkedése érvénytelen, a franciaországi ingatlanok tekintetében érvénytelennek mondta ki a végrendeletet, mert habár az örökös és valamennyi érdekelt német állampolgár, az ingatlanok tekintetében a francia örökjog irányadó.

+ Egy osztrák állampolgár, kinek ingóságai voltak Angliában, meghalt Ausztriában. Örökösök nem maradtak utána. A legfelsőbb angol bíróság az ingókat az angol koronának ítélte. Mert igaz ugyan, hogy az ingókban való örökösödést, azon ország joga

szabályozza, melyben örökhagyó utoljára lakott s így örökös hiányában az osztrák törvény szerint az osztrák fiscus volna az örökös. De ha nincs örökös, egyáltalában nem az örökjog szabályai érvényesülnek, az állam sohasem örökös, hanem az örökhagyó ingói uratlan dolgok, melyek azon államot illetik, melynek területén vannak.

Jogirodalom.

a) Folyóiratok.

Jogtudományi Közlöny. 1904. 38. sz. Dr. Kubowich Géza: Igényszer az örökösödési eljárásban. 41. sz. Sztankay Jenő: u. a., 44. sz. Dr. Elek Béla: Az örökösödési bizonyítvány kérvénye, 52. sz. Dr. Jmling Konrád: A köteles rész és az özvegyi jogkollíziója.

A Jog. 1904. 48. sz. Báró Andrien Ottó dr.: Széljegyzetek a magyar közjegyzői intézményhez. 49. sz. Dr. Elek Béla: Hagyatéki zárlatnál a felek meghallgatása. 52. sz. Zimányi Alajos: A közjegyzőség.

Ügyvédek Lapja. 1904. 50. sz.: Rónai Sándor: Adalék az 1894. VII. tcz. 75. §-ához.

Polgári törvénykezés. XLVIII. k. 8. sz. Rose Gyula: Ügyvédi és közjegyzői díjmegállapítás. 16. sz. Singer Lajos: Jogerős hagyatékátadó végzés kiigazítása.

b) Könyvek.

Schiffler Antal: Utmutató a nemzetközi jogsegély terén. Ára 1 K. 50 fill.

Dr. Mattyasovszky Miklós: Törzsöröklési jog és törzsöröklési szokás. Ára 7 K.

Dr. Zsindely István: „Ars notarialis formularia sub Ludovico primo rege Hungaria conscripta“ című legrégebb magyar formula-gyűjtemény ismertetése.

Dr. Illés József: A törvényes öröklés rendje az Árpádok korában. Akadémiai értekezés.